

בש"פ 3167/19 - ברוך דוד סופר נגד היועץ המשפטי לממשלה

בבית המשפט העליון

בש"פ 3167/19

לפני: כבוד השופט נ' הנדל
העורר: ברוך דוד סופר
נגד
המשיב: היועץ המשפטי לממשלה

ערר על החלטותיו של בית המשפט המחוזי בירושלים
מיום 18.4.2019 ומיום 1.5.2019 במ"ת
68461-02-19 שניתנה על ידי כבוד השופט א' דורות

תאריך הישיבה: ט' באייר התשע"ט (14.5.2019)
בשם העורר: עו"ד עמית חדד; עו"ד יחיאל למאש; עו"ד נועם
מילשטיין; עו"ד יאיר לשם
בשם המשיב: עו"ד יעל ביטון

החלטה

מונח לפני ערר על החלטות בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופט א' דורות, במ"ת 68461-02-19) בגדרן נקבע כי יש לעצור את העורר עד תום הליכי ההסגרה נגדו.

1. ביום 10.2.2019 הגישה ממשלת אוסטרליה בקשה לממשלת ישראל להסגיר לידיה את העורר לשם העמדתו לדין באוסטרליה. מעתירת ההסגרה עולה לכאורה כי העורר עבר עבירות מרמה בנסיבות מחמירות והלבנת הון במסגרת ארגון פשיעה, במהלך השנים 2015-2017. על-פי הנתען, אלמונים, שהתחזו למנהלי חברות אוסטריות גדולות או גורמים מטעמם, פנו באמצעות הדוא"ל לעובדי הנהלת החשבונות באותן חברות והנחו אותם להעביר סכומי כסף כדולים לחשבונות בנק זרים, וביניהם חשבונות של חברות סלובקיות שנרכשו על-ידי העורר והוקמו לבקשתו. בכל מעשי ההונאה

המתוארים בעתירת ההסגרה, הצליחו החברות האוסטריות לעצור את מעשי המרמה או להשיב את כספן, למעט מקרה אחד שלגביו נטען כי הועבר סכום כולל של 54,343,000 יורו.

בעתירת ההסגרה מתואר כי העורר רכש בשנים 2015-2017 מאת חברת זרה, 17 חברות סלובקיות שהוקמו על-ידה לבקשתו. הוא עשה שימוש בשמותיהם של אנשי קש כמי שמנהלים את החברות הסלובקיות, וכן השתמש במסמכים נוטריונים מזויפים רבים על מנת לפתוח את אותן החברות. כך, נתפסו בביתו למעלה ממאה חותמות, ביניהן חותמות נוטריוניות ומכונה להטבעת חותמת אפוסטיל. מתברר כי חלק מהחברות הסלובקיות שהעורר רכש הן אלו שעמדו במרכז סיפור ההונאה, וכי נעשה שימוש בחשבונות הבנק שלהן על מנת לקבל את הכספים שהושגו במרמה. יודגש כי אין מחלוקת על כך שהעורר פתח את החברות הסלובקיות ואת חשבונות הבנק שלהן, והוא אף הודה בחקירתו כי עשה כן תוך ביצוע מעשי זיוף.

2. ערר זה מופנה נגד החלטה בדבר מעצר אדם עד לסיום ההליכים נגדו. אמנם עסקינן בהליכי הסגרה, אך ישנו דמיון להחלטה לעצור אדם עד לסיום ההליכים במשפט פלילי שכולו מתנהל באופן פנים-מדינתי. בשני סוגי ההליכים יש לבחון קיומן של ראיות לכאורה, עילת מעצר וחלופת מעצר. ברם, קיים שוני בין שני ההליכים. נפתח במישור הראייתי:

מהו הרף הראייתי הדרוש לצורך מעצר בהליכי הסגרה? אף כאן אמר בית המשפט העליון את דברו במספר הזדמנויות, תוך קביעה כי:

"בהליך המעצר לצרכי הסגרה, כמו גם בהליך ההסגרה עצמו, אין על בית המשפט להידרש לבחינת מהימנותן ומשקלן של הראיות והוא אף לא נדרש להעמיק בשאלת חפותו או אשמתו של המבקש, אלא עליו לבחון אם קיימות ראיות לכאורה שאינן חסרות ערך על פניהן ואשר יש בהן כדי להצדיק את בירור האישומים המיוחסים למבקש בפני ערכאה דיונית" [...] (בש"פ 8932/12 תירי נ' היועץ המשפטי לממשלה, פסקה 5 לחוות דעתי (24.12.2012) (להלן: עניין תירי)).

שוני זה בראיות לכאורה הנדרשות, מוסבר בשוני בין שני ההליכים. בעוד שבהליך הפלילי שמתנהל כולו במדינה, יש להוכיח אשמה מעל לכל ספק סביר; בהליך ההסגרה יש להחליט אם אדם בר-הסגרה. דהיינו, האם להעמיד אותו לדין במדינה הזרה, על-פי אמנת ההסגרה הרלוונטית. כדי שאדם יהיה בר-הסגרה, נקבע כי:

סעיף 9(א) לחוק ההסגרה קובע: "הוכח בשעת הדיון בעתירה לפי סעיף 3, כי המבוקש נתחייב בדיון על עבירת הסגרה במדינה המבקשת, או כי יש ראיות שהיו מספיקות כדי להעמידו לדיון על עבירה כזאת בישראל, וכי נתמלאו שאר התנאים הקבועים בחוק להסגרתו - יכריז בית המשפט, כי המבוקש הוא בר-הסגרה" [...]

הפסיקה הענפה שעסקה בפרשנותו של סעיף זה קבעה לא אחת כי על מנת להכריז על מבוקש כבר הסגרה, יש להראות כי התשתית הראייתית בעניינו מקימה "אחיזה לאישום", קרי כי קיימות ראיות לכאורה להוכחת האישומים המיוחסים לו (ראו: עניין אוזיפה, לעיל, בפסקה 9). תפקידו של בית המשפט הוא לבחון האם חומר הראיות מצדיק את המשך בירור אשמתו של המבוקש בגדרי ההליך הפלילי ואין הוא נדרש לברר את שאלת אשמתו של המבוקש או את מהימנותן ומשקלן של הראיות ובלבד שלא מדובר בראיות שהן חסרות ערך על פניהן (ע"פ 5227/10 יובל נ' מדינת

ישראל, פסקה 49 לחוות דעתה של השופטת (כתוארה אז) מ' נאור (02.04.2012).

נסכם ונאמר כי:

נראה שמצב הדברים האמור נגזר מהשוני המצוי בין שני ההליכים, והשלכת העניין על הדרישה הראייתית. מטרת הליך המשפט הפלילי היא לקבוע אם אשם הנאשם אם לאו. לעומת זאת, מטרת הליך ההסגרה היא לקבוע האם יתנהל משפט במדינה זרה. המבחן בראשון הוא ראיות "מעל לכל ספק סביר", בעוד המבחן באחרון עניינו "ראיות שהיו מספיקות כדי להעמידו לדין על עבירה כזאת בישראל". בשני ההליכים על בית המשפט לבדוק ברמת "לכאורה", אך לא מעבר לכך, אם ראיות התביעה מבססות את הרף הנדרש בהליך העיקרי – יהא זה משפט פלילי או הליך הסגרה. בהתאמה, הן במשפט הפלילי והן בהליכי הסגרה בית המשפט הדן במעצר אינו מחליט בתיק העיקרי (עניין תירי, פסקה 5 לחוות דעת).

אין לקבל אפוא את עמדת הסניגור כי אמנת ההסגרה האירופאית, שעליה מתבססת עתירת ההסגרה, קובעת רף ראייתי מחמיר יותר לעניין המעצר. הסעיף שעליו מתבססת טענה זו עוסק ברף הראייתי הנדרש לשם ביצוע ההסגרה עצמה, ולא בזה הנדרש לשם מעצר במסגרת הליך ההסגרה, וממילא הוא קובע רף ראייתי נמוך יותר מזה הנדרש במשפט הפלילי המתבצע בין כתלי המדינה – רף של "ראיות שהיו מספיקות כדי להעמידו לדין על עבירה כזו בישראל". ודוק: להעמידו לדין ולא להרשיעו.

3. נפנה עתה לראיות המונחות בפנינו במקרה זה. הסניגור טוען כי בכל מקרה אין תשתית ראייתית מספקת לשם המשך מעצרו של העורר. קו טיעונו הוא כי בעוד יש ראיות למעשיו של העורר בהם הוא מודה ביחס לסלובקיה – פתיחת החברות, אין ראיות ביחס למעשי המרמה שבוצעה במסגרת ארגון הפשיעה באוסטריה.

כפי שיובהר מיד, אין לקבל טענה זו. הניסיון להפריד בין "שתי המדינות" בזווית בחינת הראיות לכאורה, אינו אלא מלאכותי. ניסיון לבנות חומה, או להציג את המעשים שבוצעו בשתי המדינות כמופרדים הרמטית, אינו תואם את התמונה הכוללת. צודקת באת כוח היועץ המשפטי, כי עולה לכאורה שהעורר הקים את התשתית אשר איפשרה את מעשי המרמה בכללותם.

העורר רכש 17 חברות סלובקיות ופתח עבורן חשבונות בנק תוך ביצוע מעשי זיוף רבים, באופן שיטתי. חברות אלו שימשו כ"כלי קיבול" לתזרים כספים רחב היקף בסדר גודל של עשרות מילוני יורו גנובים. העורר לא נתן כל הסבר סביר למעשי המרמה שליוו את הקמת החברות הסלובקיות ופתיחת חשבונות הבנק שלהן, שכאמור, קלטו את הכספים הגנובים. לכך יש להוסיף כי אמנם בשלב הראשון העורר שיתף פעולה עם החוקרים, אך בשלב מסוים הוא לא היה מוכן להשיב לשאלותיהם, על המשתמע מכך בתשתית הקיימת. הדבר מקשה על קבלת גרסתו של העורר כי אינו ידע דבר וחצי דבר על ארגון הפשיעה המתואר. אכן נכון שהעורר לא פעל לבד, אך זהו מהותו של ארגון, לרבות ארגון פשיעה. כך בוודאי בארגון פשיעה שפעל בקנה מידה רחב. הראיות מתעצמות הואיל ותפקידו של העורר בסיפור המעשה אינו שולי, אלא מרכזי. עולה לכאורה כי הוא זה שסלל את השביל. הכספים עברו בשביל זה, דרך התשתית שהוא עצמו הקים. בית משפט קמא הציג היטב את הראיות השונות, שלדעתי מצדיקות את המסקנה כי, לכאורה, מעורב העורר בארגון פשיעה באופן שעומד במבחן הראייתי הנדרש.

4. קיימת מסוכנות ברורה העולה מטיב הפעילות, אופייה והיקפה. באשר לחלופת המעצר, אכן יש לבחון אפשרות זו בזהירות המתבקשת. הרי העורר עומד לפני הליך שכמובן שתוצאותיו אינן יודעות מראש, ויתבהרו רק לאחר סיומו. הליך ההסגרה טומן בחובו מאפיינים ייחודיים לעניין הליך המעצר, כפי שנפסק:

מסגרת השיקולים הרלבנטיים לענין מעצר בהליך הסגרה דומה, אף כי לא זהה לזו החלה בהליך מעצר רגיל. בשני ההליכים נשקלת תשתית הראיות, ונבחנת עילת מעצר. אלא שהמשקל הניתן לעילת המעצר, ובמיוחד זו המתמקדת בחשש להימלטות המבוקש, שונה בשתי המערכות. בהליך מעצר רגיל, מירווח הסיכון שניתן לקחת בשל חשש להתחמקות הנאשם מהדין (או שיבוש אחר בניהול המשפט) גדול ממירווח הסיכון הסביר שניתן לקחת בהליך הסגרה בשל טיבו המיוחד של ההליך ובשל מחויבותה של המדינה לסייע באכיפת החוק במסגרת התחייבותה הבינלאומית. בהליך הסגרה ניתן לעילת המעצר בגין חשש להימלטות, ואף חשש לשיבוש הליכי משפט, משקל סגולי מיוחד בשל אופיו של ההליך, הטומן בחובו סיכון מובנה לתקלה, נוכח הקלות המאפיינת את תנועותיו של המבוקש בארצות העולם העומדת בדרך כלל ברקע בקשת ההסגרה, ונוכח עוצמתו של האינטרס הציבורי הכרוך בקיום חובותיה הבינלאומיות של המדינה. משקל מיוחד זה משפיע על נקודת האיזון בשיקולול בין הערכים השונים המתמודדים זה עם זה. ערך ההגנה החוקתית על חירותו של האדם קיים במלוא עוצמתו גם בהליך הסגרה, אלא שלשיקולי האיזון הרגילים הנוהגים בהליכי מעצר נוסף היבט מיוחד הקשור באופיה הייחודי של ההסגרה, ובצורך להבטיח את מימוש התחייבויותיה של המדינה למדינה המבקשת. האיזון נעשה בבחינת כל מקרה לגופו, על-פי נסיבותיו (בש"פ 725/09 היועץ המשפטי לממשלה נ' אברג'יל, פסקה 18 לחוות דעתה של השופטת א' פרוקצ'יה (30.01.2009)).

באשר לנסיבות, הסניגור טען כי העורר נעדר הרשעות קודמות, הוא בן 61, מצבו הרפואי קשה, נשוי ואב לשלושה ילדים ומשפחתו מתגוררת בישראל. עוד הודגש כי החל משנת 2016 החלו בחקירה כנגדו והוא היה מודע לכך, אך לא ברח ולא שינה את מקום מגוריו. כן מפנה הסניגור לתסקיר אשר הציע לקיים מעצר בפיקוח אלקטרוני תוך הוצאת התקשורת האלקטרונית מביתו של העורר. כל אלה שיקולים רלוונטיים התומכים בעמדת הסניגוריה. מהם השיקולים מנגד?

כפי שצוין, החשש מהימלטות הוא שיקול חשוב בבקשה למעצר עד סיום הליכי הסגרה. נכון הוא כי המדינה, כצד לאמנת ההסגרה, מחויבת לה. אך הדבר אינו סותר כי

על שיקולי בית המשפט בישראל להיות עצמאיים. ברם, דווקא אחת מתכליות המעצר בדין הישראלי, היא למנוע מצב שבו לא ניתן להעמיד לדין את המשיב בבקשת ההסגרה משום שהתחמק מאימת הדין. לצד השיקול החשוב של הגנה על זכויות בעל הדין, ניצב השיקול של האינטרס הציבורי שכולל את האינטרס של חברי אמנת ההסגרה.

לכאורה, יש הצדקה להעמיד את העורר לדין בגין מעורבות בהשגה במרמה עשרות מיליוני יורו, או בניסיון לעשות כן. על רקע זה נכון לתת את הדעת בדבר ההשלכות על העורר אם יועמד לדין ויורשע במדינה האחרת והאפשרות כי ינקוט צעדים לשבש את ההליך ולהימלט מהדין. בנסיבות העניין אין בערובות הכספיות המשמעותיות שהעורר מוכן להפקיד, כדי להוות מענה לחשש האמור. בנוסף, אף אם הערבים שהוצעו נורמטיביים ומבינים את תפקידם, הצלחת החלופה של מעצר באיזון אלקטרוני תלויה בראש ובראשונה במחויבות העצור למלא אחר תנאי המעצר לאורך זמן. בראיה זו, יצוין כי שירות המבחן התרשם מהמניפולטיביות של העורר וקשייו בהצבת גבולות פנימיים וחיצוניים. אף נכתב בתסקיר תחת הערכת הסיכון של העורר, כי עניין המהווה גורם מגביר סיכון הוא שרב הנסתר על

הגלוי בכל הקשור להתנהגותו.

בענייננו אין להסתפק בחשש להימלטות וההתרשמות של שירות המבחן, אלא מעשי העורר, שעניינם זיוף, שהוכחו לכאורה. ויש לדייק: מעשים אלה – העורר מודה בהם. בית המשפט המחוזי התייחס היטב לנתונים הרלוונטיים בהחלטתו. כתוצאה מהחיפוש בביתו ובמשרדו של העורר, הוצגו לו 179 חותמות שנמצאו, ומתברר שבחלקם הגדול נעשה שימוש לצורך זיוף מסמכים לפתיחת חשבונות הבנק בסלובקיה. העורר אף הודה בבדיית זהותם של אנשים שאינם קיימים, בשימוש רחב בחותמות מזויפות של עורכי דין, נוטריונית ואף אפוסטיל. אלה מצביעים לכאורה על מוטיבציה, נועזות וכשרון לנקוט צעדים מרחיקי לכת כדי להוציא את המרמה לפועל. האם אין חשש שאותה יכולת ואותו רצון לא יבואו לביטוי בדמות הפרת תנאי המעצר, גם באיזוק אלקטרוני? ודוק: המבחן הוא חשש ולא הוכחה הנדרשת להרשעה בפלילים. עסקינן בהערכה כלפי העתיד. ההערכה השלילית בנדון נובעת ממעשי העורר.

הסניגור טען כי אין לקבוע כלל שבכל עבירת מרמה בהסגרה, התוצאה תהיה מעצר בעל הדין, ללא אפשרות שחרור. צודק הסניגור כי אין לקבוע כלל כזה, אך גם בוודאי אין לקבוע את הכלל ההפוך. המפגש בין הליך הסגרה ועבירות מרמה המלוות במעשי זיוף, מצביע לכיוון חשש מהימלטות. ודוק: השיקולים רלוונטיים, אך יש לבחון את משקלם בהתאם לנסיבות. המקרה כאן חריג במחשבה ובמעשה ידיו, לכאורה, של העורר. מעשי המרמה נעשו באופן נשנה, שיטתי ובהיקף מרשים. אכן, באופן מובנה מעשה מרמה עשוי לתמוך במעצר בהליכי הסגרה. ואולם, לא הסתפקתי ואין להסתפק במבנה הכללי של הדברים, אלא יש להיכנס פנימה לפרטי המקרה. הבדיקה הפרטנית, כפי שפורטה לעיל, היא היוצרת את המשוכה, אותה העורר לא עבר.

5. סוף דבר: הערר נדחה.

ניתנה היום, י' באייר התשע"ט (16.5.2019).

ש ו פ ט